

Skjøtselsplan for Fjellgården i Vefsn kommune, Nordland

Oppfølging av tradisjonell slåttemark som utvalgt naturtype

Miljøfaglig Utredning rapport 2024-127

TITTEL: Skjøtselsplan for Fjellgården i Vefsn kommune, Nordland. Oppfølging av tradisjonell slåttemark som utvalgt naturtype.
FORFATTER(E): Sara Margrete Gilberg Nyjordet

DATO: 20.12.2024	RAPPORT NR./ MU2024-127	PROSJEKTNR: 2614 (MFU)	SAKSNR.
ISBN: 978-82-345-0679-6	ISSN:	ANTALL SIDER: 22 + vedlegg	ANTALL VEDLEGG: 3

OPPDRAUGSGIVER: Statsforvalteren i Nordland	KONTAKTPERSON: Bjørnar Aarstrand
---	--

SAMMENDRAG: Naturtypen artsrik slåttemark er sterkt trua ifølge Norsk rødliste for naturtyper, og ble i 2011 utvalgt naturtype (UN) med en viss beskyttelse gjennom lov om Naturmangfold. På oppdrag for Statsforvalteren i Nordland fikk Miljøfaglig Utredning i 2024 i oppdrag å utforme skjøtselsplanen for det til sammen 14,9 daa store arealet med slåttemark på Fjellgården i Vefsn kommune. Fjellgården ligger innenfor Lomsdal-Visten nasjonalpark og er dermed omfattet av verneforskrifta for denne. På den nedlagte gården er det éi intakt slåttemark med svært høy lokalitetskvalitet (5,0 daa), og to om lag like store lokaliteter som begge er gjengrodde og får moderat og svært lav lokalitetskvalitet. På Fjellgården ble det gjennomført ei botanisk kartlegging i 2012, der skjøtselen var kommentert, men det ble ikke utarbeidet noen skjøtselsplan for området. I 2024 ble det gjennomført ei kartlegging av naturtyper etter Miljødirektoratets kartleggingsinstruks, samt kartlegging av arter. Skjøtselsplanen er utarbeid i samarbeid med Bjørnar Aarstrand hos Statsforvalteren i Nordland, med kommunikasjon på e-post gjennom prosessen. I skjøtselsplanen er det satt mål for slåttemarka og beskrevet tiltak som kan gjennomføres for å nå disse målene.

FYLKE:	Nordland
KOMMUNE:	Vefsn
STED/LOKALITET:	Fjellgården nordøst, Fjellgården sør og Fjellgården vest
GÅRD/BRUK	Fjellgården, gnr./bnr.: 31/1

GODKJENT NAVN	SKJØTSELSPLANEN ER UTFORMET AV: Sara Margrete Gilberg Nyjordet NAVN
--	---

Forord

Utarbeidelse av skjøtelsesplanen for Fjellgården i Vefsn kommune er utført på oppdrag fra Lomsdal-Visten nasjonalparkstyre, gjennom Statsforvalteren i Nordland. Skjøtelsesplanen gir faglig funderte anbefalinger for restaurering og skjøtsel av den trua naturtypen slåttemark, og er i samsvar med handlingsplanen for Utvalgt naturtype slåttemark. Den baserer seg på feltbefaring og e-postutveksling med kontaktpersonen hos Statsforvalteren, Bjørnar Aarstrand.

Feltbefaring ble gjennomført på to tidspunkt. Først 20. juli av Geir Gaarder, med hovedfokus på å fange opp karplanter, deretter 11. august av Sara Margrete Gilberg Nyjordet og Kamilla Svingen for kartlegging av naturtyper etter Miljødirektoratets kartleggingsinstruks, samt for å se etter beitemarksopp. Rapporten er skrevet av Nyjordet, mens Svingen og Gaarder har bidratt med kvalitetssikring. Alle tre er ansatt i Miljøfaglig Utredning.

Rapporten er delt inn i to hoveddeler. Første del gir en kort beskrivelse av slåttemark i Nord-Norge. Andre del er rettet mot den som skal utføre skjøtsel og forvaltningen, og omhandler naturgrunnlaget og dagens drift i området, samt beskrivelsen av konkrete restaurerings- og skjøtselstiltak innenfor lokalitetene.

Som vedlegg finnes en beskrivelse av de verdifulle naturtypene som inngår i drifta. Den inneholder i hovedsak informasjon rettet inn mot forvaltning, inkludert søkbare egenskaper for området i Miljødirektoratets naturbase.

Til skjøtelsesplanen følger et veiledningshefte¹ om slåttemark utarbeidet av Miljødirektoratet, samt Bondens kulturmarksflora for Nord-Norge utarbeidet av Bolette Bele, Ann Norderhaug, Torbjørn Alm og Vibekke Vange NIBIO.

Takk til Bjørnar Aarstad hos Statsforvalteren for informasjon om tidligere kartlegging og skjøtsel på Fjellgården, samt god kommunikasjon gjennom prosjektet.

Oslo

20.12.2024

Sara Margrete Gilberg Nyjordet

¹ For sesongen 2018 finnes dette som utkast

Innhold

Forord.....	4
1 Slåttemark i Nord-Norge	6
2 Skjøtselsplan for Fjellgården nordøst, Fjellgården sør og Fjellgården vest	8
2.1 Innledning	8
2.2 Hensyn og prioriteringer.....	11
2.3 Tradisjonell og nåværende drift	11
2.4 Aktuelle erfaringer med skjøtselen	11
2.5 Artsmangfold og eventuelle observerte endringer	12
2.6 Evaluering/vurdering av skjøtselen	14
2.7 Mål for verdifull slåttemark.....	14
2.8 Restaureringstiltak (engangstiltak eller tiltak som gjennomføres over en avgrensa periode)	15
2.9 Skjøtselstiltak (tiltak som gjentas årlig)	16
2.9.1 Slått	16
2.9.2 Beiting	17
2.9.3 Andre aktuelle skjøtselstiltak	18
2.10 Oppfølging av skjøtselsplanen.....	18
2.11 Bilder fra lokalitetene	18
Vedlegg.....	23
Lokalitetsbeskrivelse i Naturbase	23
Artsliste	24
Tiltakslogg, grunneiers notater	26

1 Slåttemark i Nord-Norge

Tradisjonelle slåttemarker er naturenger i inn- og utmark med ville plantearter, som har blitt slått for å skaffe vinterfôr til husdyra. Slåttemarkene ble gjerne slått seint i sesongen, etter at de fleste plantene hadde blomstra og satt frø. De er ofte overflatelydda for stein, men har i mindre grad vært oppdyrket og tilsådd i seinere tid, og er ikke- eller i liten grad gjødsla med tilført husdyr- og kunstgjødsl. Slåttemarkene har tradisjonelt vært høstbeita og kanskje også vårbeita. Hvordan slåttemarkene har vært skjøttet varierer imidlertid fra sted til sted.

Slåttemarkene er ofte urterike (blomsterrike), og omtales gjerne som «blomsterenger». De huser også ofte et stort mangfold av insekter.

Artssammensetningen i slåttemarkene kan variere mye blant annet avhengig av klimaet. Variasjonen i slåttemarksfloraen er stor fra nord til sør og fra kyst til innland i Nord-Norge. Forskjeller i fuktighetsforhold og kalkinnhold i marka påvirker også artssammensetningen sterkt.

Vanlige plantearter i tørre-friske enger er gras og halvgras som engkvein, rødsvingel, gulaks, bakkefrytle, bleikstarr og urter som for eksempel blåklukke, ryllik, følblom, småengkall, hvitmaure, fuglevikke, engsyre, harerug, engsoleie, marikåpe-arter, i høyereliggende områder også snøsøte. I Nordland og Troms er også rødknapp og prestekrage vanlige innslag i tørre slåttemarker, mens silkenellik kan komme inn i Øst-Finnmark.

Slåttemark på Svebakken i Hemnes kommune i Nordland som representerer en tørr-frisk engutforming. Bildet t.h. viser småengkall som gjerne vokser i slike enger. Foto t.v. Annette Bär og t.h. Ellen Svalheim.

I litt kalkholdige områder kan man finne gras som dunhavre, og i de sørlige delene av Nord-Norge også hjertegras. Ellers på kalk vokser urter som gjeldkarve, fjellflokk, vill-løk, vill-lin, fjellfrøstjerne, gulmaure, (fjell)bakkestjerne, ulike marinøkler og orkideer. Noen av disse står på den norske rødlisten (og er truet) (www.artsdatabanken.no).

I litt fuktigere eng finnes arter som sølvbunke, jåblom, ballblom, skogstorkenebb, rød jonsokblom, marikåper, sibirgrasløk og hvitbladtistel. I fuktigere enger i Finnmark kan man finne østlige arter, foruten silkenellik som nevnt over også finnmarksfrøstjerne, storveronika og russekjeks.

Slåttemark på Kvanndalen i Rana kommune i Nordland. Bilde t.h. viser ballblom som er et vanlig innslag i litt fuktigere eng ved siden av arter som sølvbunke, jåblom, og skogstorkenebb. Foto t.v. Annette Bär, t.h. Ellen Svalheim.

Slåttemark med silkenellik i Anopset i Porsanger kommune i Finnmark. Bilde t.h viser nærbilde av silkenellik som er en østlig art og stedvis vokser i slåttemarkene i Finnmark. Begge foto Ingrid Golten.

Hvis slåtteeenger blir liggende brakk, blir engene gjerne dominert av noen få, høyvokste arter. Hundekjeks, skogstorkenebb, marikåper og mjødurt er typisk, men også tromsøpalme kan komme inn. I innlandet er store felt av geitrams vanlig der drifta har opphørt, før busker og trær overtar i en senere fase av gjengroingen.

Mange gamle slåttemarker brukes i dag til beite eller er grodd igjen. «Tradisjonelle» slåttemarker har derfor blitt svært sjeldne og det er spesielt viktig at gjenværende slåttemarker holdes i hevd. Generelle restaurerings- og skjøtselstiltak er omtalt i veiledningsheftet, og konkrete råd for skjøtsel av din lokalitet beskrives i denne skjøtelsesplanen. Nærmere omtale av ulike plantearter fra engene finnes i Bondens kulturmarksflora for Nord-Norge (Bele, Norderhaug, Alm & Vange 2014). Mye av denne teksten om slåttemark i Nord-Norge er hentet fra den.

2 Skjøtselsplan for Fjellgården nordøst, Fjellgården sør og Fjellgården vest

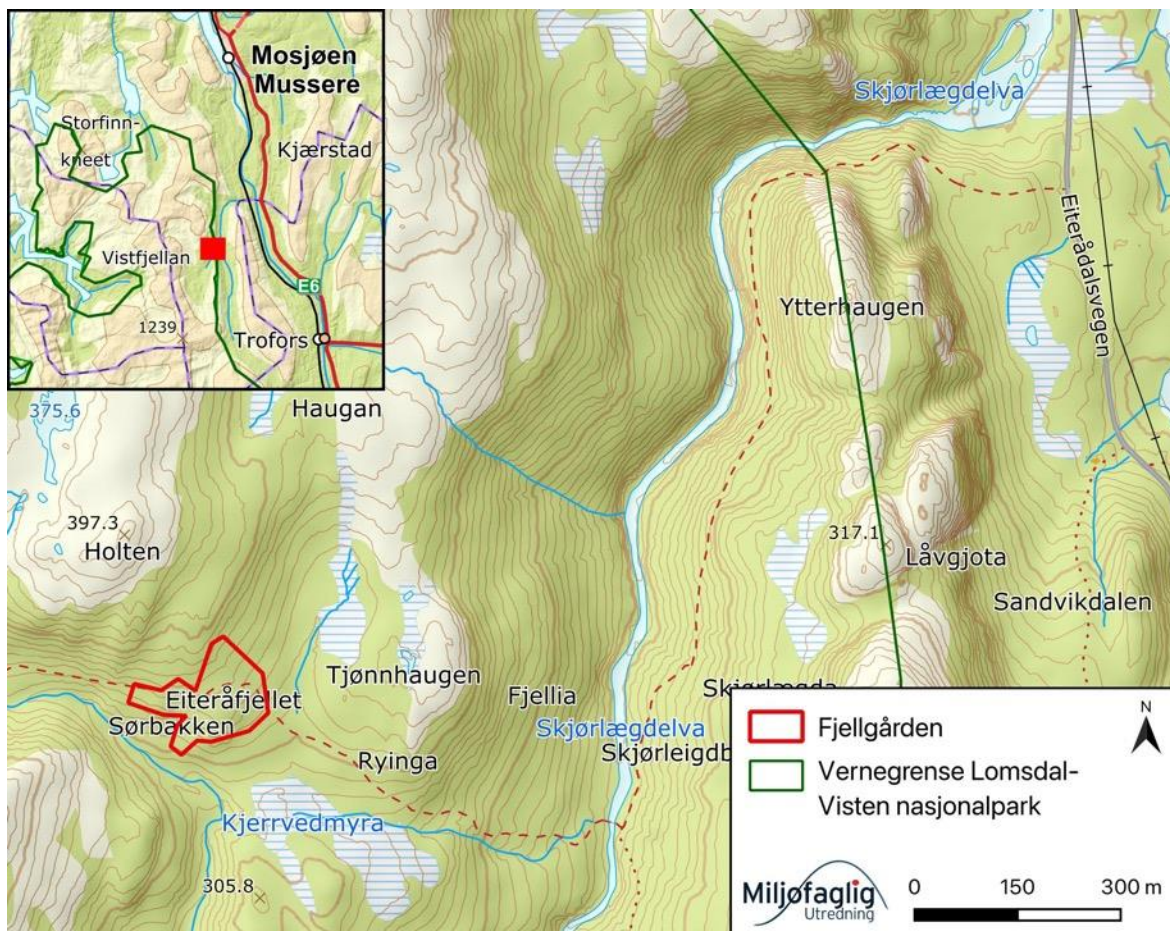
GRUNNEIER:	ANSVAR SKJØTSEL:	LOKALITETSVERDI I NATURBASE ² :	
Statskog SF	Nasjonalparkforvaltningen	Fjellgården nordøst: svært høy kvalitet Fjellgården sør: moderat kvalitet Fjellgården vest: svært lav kvalitet	
DATO UTARBEIDING AV 1.SKJØTSELSPLAN: 20.12.2024		DATO BEFARING (1.SKJ.PL.): 20. juli og 11. august 2024	
DATO REVIDERING: -		DATO BEFARING (REVIDERING): -	
KONTAKT MED GRUNNEIER/BRUKER (TELEFON, BEFARING, EPOST MM):			
Har hatt kontakt på e-post med Bjørnar Aarstrand hos Statsforvalteren gjennom arbeidet med skjøtselsplanen.			
1.SKJØTSELSPLAN UTFORMET AV : Sara Margrete Gilberg Nyjordet (2024)			FIRMA:
REVIDERT UTGAVE UTFORMET AV : -			Miljøfaglig Utredning AS (MFU)
UTM SONE LOKALITET(ER):	NORD:	ØST:	GNR./BNR.:
33 W	7281105	413306	31/1
NÅVÆRENDE AREAL PÅ SKJØTSELSPLAN-/NATURBASE LOKALITET:		DEL AV VERNEOMRÅDE:	DEL AV UTVALGT KULTURLANDSKAP:
5,0 daa (Fjellgården nordøst)		Ja, Lomsdal-Visten	Nei
AREAL (ETTER EVENTUELT RESTAURERING):		HVILKET VERN:	
14,9 daa (samla areal for Fjellgården nordøst, Fjellgården sør og Fjellgården nordvest)		Nasjonalpark	

2.1 Innledning

Fjellgården ligger vest for Eiterådalen i Vefsn kommune, like innenfor grensa til Lomsdal-Visten nasjonalpark (Figur 1). Fra Sandvikbakken ved bilvegen i Eiterådalen går det en sti vestover, som etter hvert krysser Skjølægdelva og videre fører opp skogslia til Fjellgården. Langs stien er det ca. 2 km inn til Fjellgården og dette er korteste veg inn til området. Enga rundt huset på Fjellgården ligger i ei sør- til sørøstvendt li, i en høyde fra ca. 300 til 340 moh. Fjellgården ligger i nordboreal sone (NB) og i klart oseanisk seksjon (O2; Miljødirektoratet 2024a). I NGU sitt berggrunnskart er det avmerket et større område med glimmerskifer og glimmergneis rundt Fjellgården, en berggrunn som har et intermediært kalkinnhold (NGU 2024a). Enkelte artsfunn indikerer at det kan være forholdsvis kalkrikt her. Over berggrunnen ligger det et usammenhengende eller tynt dekke av morenemateriale. (NGU 2024b). Området som ble kartlagt i

² Verdisettingen er basert på kvalitetsvurdering etter Miljødirektoratets *Kartleggingsinstruks. Kartlegging av terrestriske Naturtyper etter NiN2*. Veileder M-2209. 2024.

2024 omfatter det åpne arealet rundt det gamle våningshuset på Fjellgården. Kartleggingsområdet ble avgrenset med utgangspunkt i arealet som er åpent på nyeste flyfoto, og er vist med svart omriss i kartet i Figur 2.

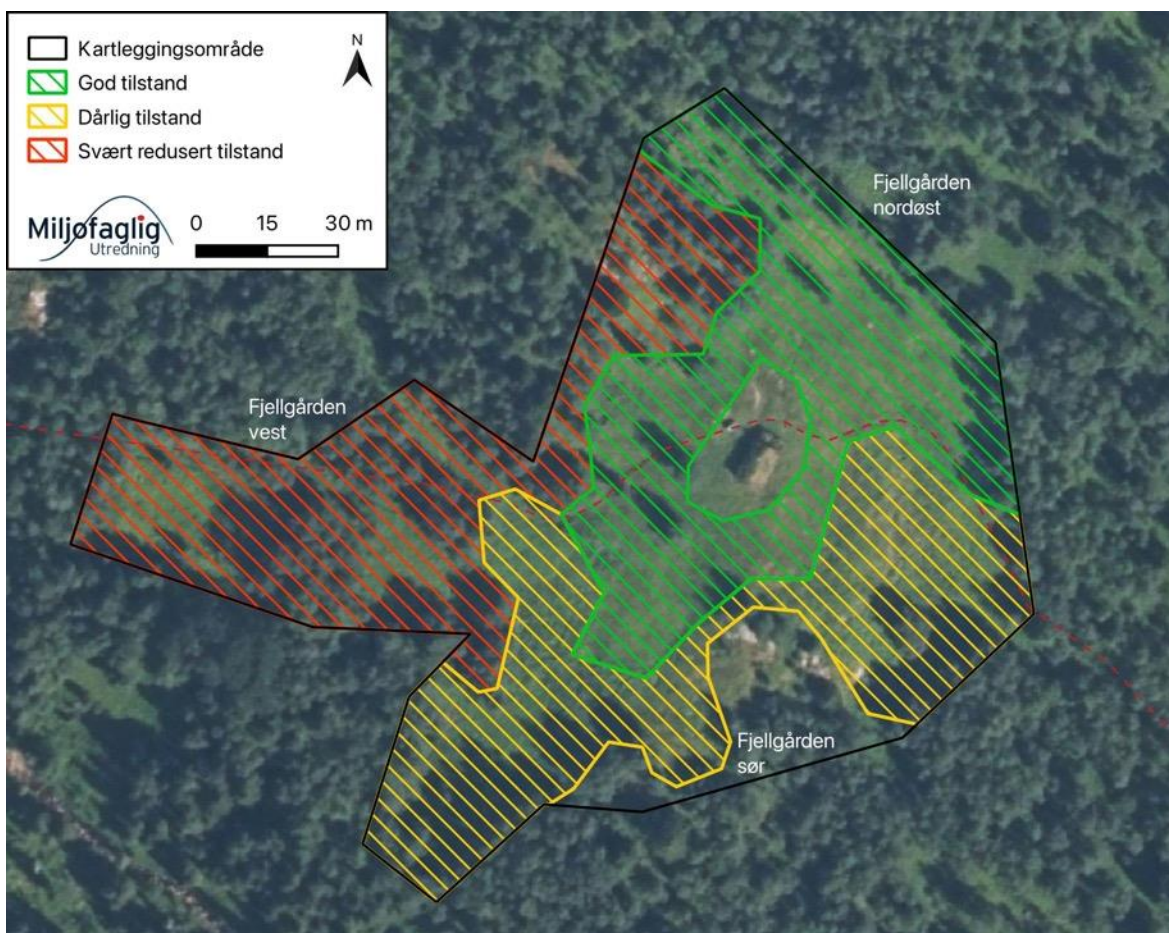
Figur 1. Fjellgården ligger vest for Eiterådalen i Vefsn kommune, like innenfor vernegrensa til Lomsdal-Visten nasjonalpark. Området som er undersøkt i forbindelse med denne skjøtselsplanen er markert med rød avgrensing og nasjonalparken er vist med grønn avgrensing.

I Naturbase ligger det ikke inne noen tidligere registrerte naturtypelokaliteter på enga rundt Fjellgården (Miljødirektoratet 2024b). I Artskart er det før 2024 gjort enkelte registreringer av karplanter i 2009, samt fugleregistreringer fra flere år (Artsdatabanken 2024). I 2012 gjennomførte Bioforsk ei botanisk registrering på Fjellgården. Det ligger ingen data fra denne kartlegginga i Artskart eller Naturbase, men resultatene fra kartlegginga er presentert i en rapport (Kvalvik & Carlsen 2013). Rapporten inneholder ei artsliste fra Fjellgården (som er gjenbrukt her i vedlegg på side 24), samt at vegetasjonstyper etter Fremstad 1997 er beskrevet.

I 2024 ble så godt som hele det åpne arealet på Fjellgården kartlagt som slåttemark etter Miljødirektoratets kartleggingsinstruks, med unntak av arealet tettest rundt det gamle våningshuset. Slåttemark er vurdert som kritisk trua (CR) på Norsk rødliste for naturtyper, der den viktigste påvirkningsfaktoren er opphør av slått som skjøtselsform (Hovstad mfl. 2018). Slåttemarka på Fjellgården er kartlagt som tre lokaliteter, delt opp ut i fra variasjon i tilstand (Figur 2). Området rundt, nordøst og et stykke sørvest for huset blir slått og her er det derfor avgrensa en lokalitet med intakt slåttemark i bruk. Lokaliteten er kalt Fjellgården nordvest og har et areal på 5,0 daa. Sør for huset er lokaliteten Fjellgården sør avgrensa, med 5,0 daa slåttemark i brakkleggingsfase og tidlig gjenvekst. Vest for huset, der en ser mer trær på flyfoto, er det avgrensa et område med slåttemark i sein gjenvekst. Lokaliteten er kalt Fjellgården vest og er 4,9 daa stor. Lokalitetene Fjellgården nordøst og Fjellgården sør oppfyller kravene for å kunne regnes som utvalgt naturtype (UN) etter

naturmangfoldloven (Forskrift om utvalgte naturtyper etter nml. 2011). Det ble funnet flere arter innenfor lokalitetene som er typiske arter for slåttemark, særlig i den intakte slåttemarka i nordøst, men ingen funn av rødlista arter.

Området tettest inntil huset samt bakken ned fra huset mot sørøst, har noe oppgjødslingspreg med arter som høymol, bringebær og krypsoleie, og er generelt grønnere og mer frodig enn vegetasjonen rundt. Tettest rundt huset er det vurdert at området ikke tilfredsstiller kravene til slåttemark, på grunn av fravær av arter som indikerer semi-naturlig eng. Bakken ned mot sørøst er inkludert i slåttemarkslokalitetene, men dette partiet har også et gjødselspreg. I ytterkantene er slåttemarkslokalitetene avgrensa mot områder som har nokså tett tresjiktsdekning i dag. Det er godt mulig at et større område har vært åpen slåttemark tidligere, men gjengroinga har kommet svært langt og det forligger ikke eldre flyfoto enn fra 2004, så det er derfor vanskelig å si noe sikkert om områdene med tettere tresjiktsdekning. Slike områder kunne eventuelt ha blitt kartlagt som slåttemark i sein gjenvekst (svært redusert tilstand), men det er vurdert som lite hensiktsmessig å inkludere et større areal i den tilstandskategorien i skjøtselsplanen i denne omgang. Slike arealer kan eventuelt kartlegges og tas inn som restaureringsareal ved redivering av skjøtselsplanen. Områdene som er tresatt i dag kan også ha vært hagemark tidligere, altså ei semi-naturlig eng med beitemarkspreg og et åpent tresjikt av overstandere.

Figur 2. Fjellgården er kartlagt etter Miljødirektoratets kartleggingsinstruks i 2024. Det ble kartlagt tre lokaliteter med slåttemark, alle vist med skraverte figurer og lokalitetsnavn (i hvit skrift) på kartet. Fargen på skravuren viser tilstanden til den aktuelle slåttemarkslokaliteten. Turstien forbi Fjellgården vises med stipla, rød strek.

Mens det enda var drift på Fjellgården var det også to andre gårder i Skjørlegda: selve Skjørlægdgården og Tverrelvmoen (Skjørlægdssetra), samt husmannsplassen ved Litlvatnet (Lomsdal-Visten nasjonalparkstyre

u.å.). I Naturbase er det ikke registrert noen andre lokaliteter med semi-naturlige (kulturbetingede) naturtyper i Skjølægda, men stedsnavn som Sæteråsen og Fjellsætra vitner om et landskap der flere områder har vært i bruk tidligere og der det kan ha vært en landskapsøkologisk sammenheng mellom dem. I dag framstår slåttemarka rundt Fjellgården som nokså isolert fra andre lokaliteter med semi-naturlige naturtyper i distriktet.

2.2 Hensyn og prioriteringer

Fjellgården ligger innenfor Lomsdal-Visten nasjonalpark og all skjøtsel og bruk av Fjellgården må derfor være basert på verneforskrifta for nasjonalparken (Forskrift om Lomsdal-Visten nasjonalpark, Nordland 2009).

Den intakte lokaliteten Fjellgården nordøst er førsteprioritet i denne skjøtselsplanen. Deretter følger lokaliteten Fjellgården sør, og til sist lokaliteten i svært redusert tilstand, Fjellgården vest.

Det bør prioriteres å slå det same området hvert år, heller enn å slå forskjellige områder fra år til år for å prøve å holde hele arealet åpent. Intakt slåttemark er avhengig av regelmessig skjøtsel, og det vil være bedre å utvide slåtteearealet litt hvert år og være sikker på at en får slått alt arealet som det allerede er starta opp skjøtsel på.

2.3 Tradisjonell og nåværende drift

Fjellgården (også kalt Eiteråfjellet eller bare Fjellet) ble rydda for omtrent 300 år siden (Kvalvik & Carlsen 2013). Sansynligvis har det bodd folk på gården fra omkring 1695 (Lomsdal-Visten nasjonalparkstyre u.å.). Gården ble fraflytta i 1919, men enga ble likevel slått fram til 1947. Etter dette starta slåttemarka rundt Fjellgården å gro igjen, men i 2000 starta Vefsn landbruksskole opp et prosjekt der de gjennomfører årlig ljaslått på Fjellgården. I starten ble det også hogd ut og fjerna kratt som hadde kommet inn fra kantene, samt tatt ut en del bjørketrær som ble benyttet til ved. Siden oppstarten av skjøtselen i 2000 har omtrent det samme området blitt slått hvert år. Dette samsvarer med arealet som er avgrensa som lokaliteten Fjellgården nordøst under kartlegginga i 2024 (se avgrensing i kartet i Figur 2). I tillegg til dette ble et mindre område rundt der stien kommer inn i sørøst også slått i starten, men dette arealet er ikke slått de siste ti årene.

Området blir slått én gang i løpet av sesongen og slåttan blir gjennomført helt i slutten av august. Dette er i tråd med tidspunkt for tradisjonell slått på fjellgårder på Helgeland fra gammelt av. Etter slåttan blir graset frakta bort på pressening og lagt opp i nærheten av enga. Det er brukt to ulike steder (markert med farga punkter i kartet i Figur 4), som begge ligger i nedkant av den intakte slåttemarka. Rundt 2015 var det én sesong der det gikk et par hester på beite på Fjellgården, på arealet vest for huset. Før det har det nok ikke vært holdt beitedyr på enga siden før 1940, men den kan ha blitt beitet av dyr på utmakrsbeite og tamrein. I tillegg ble det rundt den samme tida (2015) gjort et arbeid med mekanisk fjerning av sølvbunketuer fra enga.

Det er forøvrig gjennomført ei omfattende restaurering av det gamle våningshuset på Fjellgården, som ble ferdigstilt sommeren 2024. Huset står ulåst og er åpent for besøkende med kokemuligheter og sengeplasser.

2.4 Aktuelle erfaringer med skjøtselen

I rapporten fra den botaniske registreringa på Fjellgården i 2012 ble dette skrevet om skjøtselen: «Slåtten er utført i tråd med tradisjonelt slåttetidspunkt i august, og gresset har blitt fjernet fra slåttemarka. Her har gjengroingen stoppet opp, og gjengroingsarter som geitrams og bringebær har gått ut. Vegetasjonens høyde har blitt lavere og frodigheten har blitt redusert.» (Kvalvik & Carlsen 2013). Denne utviklinga har fortsatt fram til området ble kartlagt på nytt sommeren 2024 og det er i dag tydelig forskjell mellom området som blir slått årlig og områdene rundt. Grensene er likevel litt utydelige, noe som kan skyldes at det er noe variasjon i hvor stort område som blir slått hvert år. Bjørnar Aarstrand hos Statsforvalteren oppsummerer resultatene av skjøtselsarbeidet som ble starta opp på Fjellgården i 2000 slik: «Erfaringene

her var at det i mange år etter slåttan startet kun var bringebærris og geitrams som dominerte, men så gradvis kom det inn flere andre eng-arter.»

I rapporten fra 2013 står også dette: «I 2012 er det bare en del av fjellgården i Skjørlegda som blir slått og kan defineres som slåttemark. [...] I det nordlige området i Skjørlegda vokser et antall orkidéarter og andre tradisjonelle slåttemarksarter. Disse hadde nok ikke kunnet spire hvis ikke Vefsn landbruksskole hadde slått området de siste ti årene. Fortsatt slått vil her kunne favorisere tradisjonelle og kravfulle slåttemarksarter og på sikt fremme en fortsatt endring i artsammansetningen med mindre gjengroingsarter. Slåttetidspunkt må imidlertid justeres for å ha en sjanse å få bukt med den sterke gjengroingen på enkelte plasser.» (Kvalvik & Carlsen 2013). Etter kartlegginga i 2024 ser vi ingen grunn til å justere slåttetidspunktet. Området som slås har i dag lavvokst vegetasjon og lite gjengroingsarter, og skjøtselen vurderes derfor å fungere godt slik den gjøres i dag.

Kvalvik & Carlsen (2013) anbefalte å vurdere muligheter og behov for restaureringsslått for Fjellgården. Dette kan være aktuelt for de åpne arealene på Fjellgården som ikke slås i dag (lokalitetene Fjellgården sør og Fjellgården nordvest), men er ikke blitt gjennomført så langt. Restaureringsslått omtales slik i rapporten: «I gjengrodde områder er det likevel hensiktsmessig med restaureringsslått før tradisjonelle slåttetiltak settes i gang. Målet med restaureringen er at det skal bli mulig å gjennomføre slått på tradisjonell måte. Den totale restaureringsperioden avhenger av slåttetidspunkt og hvor ofte slåttan skjer. For raskest å få tilbake en tradisjonell slåttemark er tidlig slått (før blomstring) å anbefale, og ofte et par ganger i løpet av sesongen. Dette svekker høyvoksende, næringskrevende arter, som for eksempel mjødurt, sumphaukeskjegg og turt. De lavere lyskrevende, tradisjonelle slåttemarksartene får da mulighet til å spire. Fjerning av gresset fra slåttemarka rett etter slåttan gjør at avfallet ikke bidrar med en ekstra næringstilførsel i slåttemarka og at eventuelle frø fra disse arter ikke kan spre seg.»

2.5 Artsmangfold og eventuelle observerte endringer

I Artskart er det før 2024 gjort enkelte registreringer av karplanter i 2009, samt fugleregistreringer fra flere år (Artsdatabanken 2024). Rapporten til Bioforsk fra den botaniske registreringa på Fjellgården i 2012 inneholder ei artsliste for slåttemarka (Kvalvik & Carlsen 2013). Disse artsregistreringene er sammen med registreringene gjort i 2024 samlet i ei artsliste i vedlegg på side 24. Artslista omfatter nå 61 arter av karplanter, der 36 av disse er registrert i 2024, samt at det ble funnet to arter beitemarksopp i 2024. Med unntak av fugl er det ikke registrert noen rødlista arter fra området. Det er heller ikke registrert noen fremmedarter.

I 2024 ble det gjennomført to feltebefaringer, der den siste var lagt til midten av august for å forsøke å fange opp beitemarksopp. Desverre klaffet det dårlig med tanke på beitemarksopp; det var lite sopp å finne og de eksemplarene som ble funnet var stort sett gamle og slitne, og derfor vanskelig å bestemme til art. Lite beitemarksopp ble tolket som et tegn på en dårlig sesong eller et dårlig tidspunkt i sesongen, heller enn at lokaliteten har lite beitemarksopp. Det er vanskelig å skulle vurdere potensialet for sjelden eller rødlista beitemarksopp i slåttemarka på Fjellgården, men det er helt sikkert flere arter enn de to som er registrert så langt. Det anbefales derfor å følge opp med ytterligere kartlegging av beitemarksopp ved revidering av skjøtselsplanen.

Så godt som hele det åpne området rundt Fjellgården er å regne som slåttemark. Mesteparten av området er etter NiN-systemet kalkrik fukteng med klart hevdpreg (T32-C-10). I den sørøstvendte bakken på nedsida av huset er det også denne NiN-typen, men her med et svakt preg av gjødsling. Fukteng er karakterisert av at den er kildevannspåvirket. Det noe flatere området rundt huset er uten kildepåvirkning og er kartlagt som NiN-typen svakt kalkrik eng med mindre hevdpreg (T32-C-20). Det ble kartlagt én lokalitet med intakt slåttemark på Fjellgården, et område på 5,0 daa rundt, nordøst og et stykke sørvest for huset. Lokaliteten har god tilstand og stort naturmangfold, noe som gir svært høy lokalitetskvalitet etter kriteriene i

Miljødirektoratets kartleggingsinstruks (2024c). De andre to lokalitetene er i ulike faser av gjengroing, fra brakklegging til sein gjenvekst.

Kildepåvirkninga gjør at slåttemarka har en del høgstaudearter, som mjødurt, vendelrot, enghumleblom, hvitbladtistel, skogstorkenebb, sumphaukeskjegg, tyrihjelms og turt. Der det er gjengroing er disse høyvokste og sammensetningen minner mye om feltsjiktet i en høgstaudekog. I den intakte slåttemarka er feltsjiktet generelt mer lavvokst (Figur 3), og det er også godt innslag av lavere, lyskrevende og mer konkurransevake arter innimellom høgstaudene, som harerug, småengkall, blåklokke, jåblom, ballblom, tepperot, hvitkløver, samt orkidéene brudesporer og stortveblad. I tillegg ble de to beitemarksoppene bronserødspore og kjeglevokssopp funnet nordøst for huset, i den intakte slåttemarka, samt enkelte andre beitemarksopp som vi ikke fikk bestemt til art på grunn av dårlig tilstand. God forekomst av beitemarksopp er en meget positiv indikator på biologisk verdifull slåttemark.

Figur 3. Feltsjiktet i den intakte delen av slåttemarka er mer lavvokst og har mange typiske arter for kildepåvirkta slåttemark, med innslag av både høgstauder og mer lavvokste og lyskrevende arter. Foto: Geir Gaarder, 20. juli 2024.

2.6 Evaluering/vurdering av skjøtselen

Slåttemarka på Fjellgården har ikke hatt noen skjøtselsplan tidligere, men det har blitt gjennomført årlig skjøtsel med slått siden 2000. Det gjøres derfor en enkel vurdering av skjøtselen som er gjennomført, selv om det ikke foreligger en skjøtselsplan med målsetninger å vurdere den opp mot. Se ellers punktene med begrunnelse under tabellen.

OPPSUMMERENDE VURDERING	I HØY GRAD	IMIDDELS GRAD	I LITEN GRAD
Har skjøtselen vært tilfredsstillende for å oppnå målene, jf skjøtselsplanen som nå revideres?	X		
Bør skjøtselen endres for neste skjøtselsplanperiode (neste 5 år)?			X
Er det realistisk at lokaliteten holdes i hevd de neste 5 åra?	X		

Begrunnelse:

For den delen av slåttemarka som har blitt skjøttet årlig siden 2000 har skjøtselen fungert godt, og artssammensetninga i enga har endret seg fra å være dominert av høgvokste gjengroingsarter til å bli mer lavvokst og få økt mangfold og høyere dekning av engarter. Denne skjøtselen bør opprettholdes og arealet som slås kan utvides dersom det er kapasitet til å følge opp skjøtsel av et større areal. Da vil det i tilfelle være behov for å gjennomføre enkelte restaureringstiltak først.

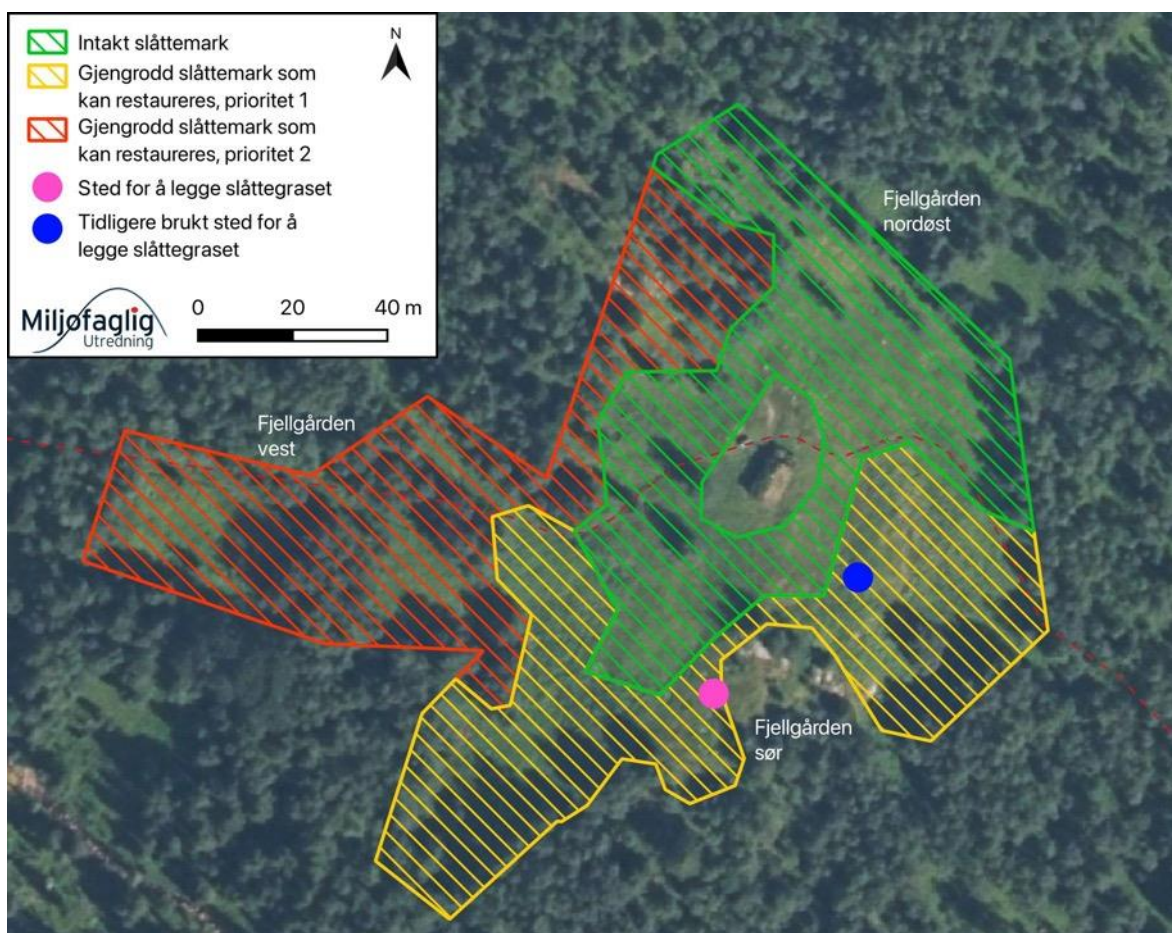
Statsforvalteren har en 5-årig avtale med Mosjøen VGS om skjøtsel av Fjellgården som sikrer at lokaliteten holdes i hevd, forutsatt at det blir bevilget midler til tiltaket.

2.7 Mål for verdifull slåttemark

HOVEDMÅL FOR LOKALITETEN(E): Arealet skal fortsatt holdes i hevd som ei tradisjonell slåttemark, slik at den jevne strukturen og det karakteristiske artsmangfoldet opprettholdes og eventuelt videreutvikles.
EVENTUELLE SPESIFIKKE MÅL FOR DELOMRÅDER: ▪ Opprettholde skjøtselen av den intakte slåttemarka i lokaliteten Fjellgården nordøst ▪ Kantsoner bør holdes åpne slik at man unngår skyggeeffekter inn i enga og for å unngå at skogen trekker innover på slåttemarka ▪ Restaurere og starte opp skjøtsel på større arealer hvis kapasitet. Lokaliteten Fjellgården sør prioriteres først, og deretter Fjellgården nordvest
TILSTANDSMÅL FOR ENKELTE AV ARTENE: ▪ Forekomsten av arter knyttet til slåttemark skal opprettholdes ▪ Forekomsten av høyvokste gjengroingsarter skal reduseres ▪ Lauvoppslag i slåttemarka skal holdes nede så det ikke blir et problem for slåtten

2.8 Restaureringstiltak (engangstiltak eller tiltak som gjennomføres over en avgrensa periode)

RESTAURERINGSTILTAK (KORT BESKRIVELSE, REDSKAPSBRUK M.M.)	PRIORITERING (ÅR)	Kr/AREAL/ tid (DEL)OMRÅDE	TIDSROM (MND/UKE)
Gjengrodde områder kan åpnes opp og klargjøres for slått hvis en ser at det er kapasitet til å følge opp med skjøtsel videre. Hogst av trær <u>må følges opp</u> med regelmessig, årlig skjøtsel framover. Hogst uten at dette skjer, vil tvertimot kunne være skadelig for naturverdiene. I starten innebærer restaureringa rydding av busker og kratt, og hogging av større trær. Kutt stubber lavt slik at arealet enkelt kan slås seinere. Alle store trær bør ikke hogges ut samtidig, men noen av dem kan få stå i en midlertidig periode og kvistes opp for å slippe mer lys til. Alt ryddeavfallet må fjernes fra slåttemarkene for å unngå oppgjødsling når det brytes ned. Det må heller ikke legges opp i utkant av slåttemarkene på en slik måte at det kan gi avrenning inn på enga.	Når/hvis kapasitet Fjellgården sør prioriteres først, deretter Fjellgården nordvest	Gult og rødt område i Figur 4	
Starte opp med restaureringsslått på gjengrodde områder som blir rydda og åpna opp. Denne slåttten kan gjøres som beskrevet hos Kvalvik & Carlsen (2013): «I gjengrodde områder er det likevel hensiktsmessig med restaureringsslått før tradisjonelle slåttetiltak settes i gang. Målet med restaureringen er at det skal bli mulig å gjennomføre slått på tradisjonell måte. Den totale restaureringsperioden avhenger av slåttetidspunkt og hvor ofte slåttten skjer. For raskest å få tilbake en tradisjonell slåttemark er tidlig slått (før blomstring) å anbefale, og ofte et par ganger i løpet av sesongen. Dette svekker høyvoksende, næringskrevende arter, som for eksempel mjødurt, sumphaukeskjegg og turt. De lavere lyskrevende, tradisjonelle slåttemarksartene får da mulighet til å spire. Fjerning av gresset fra slåttemarka rett etter slåttten gjør at avfallet ikke bidrar med en ekstra næringstilførsel i slåttemarka og at eventuelle frø fra disse arter ikke kan spre seg.».	Etter rydding	Gult og rødt område i Figur 4	

Figur 4. Kart som viser områdene der det er foreslått tiltak. Se tabellene for beskrivelse av de ulike tiltakene.

2.9 Skjøtselstiltak (tiltak som gjentas årlig)

2.9.1 Slått

SLÅTTETILTAK (KORT BESKRIVELSE, REDSKAPSBRUK M.M.)	PRIORITERING (ÅR)	Kr/AREAL/ tid (DEL)OMRÅDE	TIDSROM (MND/UK E)
Årlig slått av den intakte slåttemarka i lokaliteten Fjellgården nordøst. Slåtten gjøres på samme måte som den har blitt gjennomført de seinere årene: ljaslått én gang i løpet av sesongen, i slutten av august. Tohjulstraktor kan vurderes hvis dette er en mulighet, men da må en passe på at det ikke blir kjørespor, særlig i de fuktigere delene av enga. Etter slåtten fraktes graset bort fra enga. Graset kan legges helst opp på samme sted som er brukt de siste årene (Rosa punkt i Figur 4). Det viktigste her er å unngå ei plassering som kan gi avrenning inn på enga, og slik gi en uønska oppgjødslingseffekt på slåttemarka. Det kan godt bli slått også et stykke videre nordøst for lokaliteten, innover der tresjikt er nokså glissent.	Årlig Hvis en må prioritere bør området nordøst for huset prioriteres først	Grønt område i kartet i Figur 4	

Årlig slått av eventuelt restaurerte områder etter at rydding og restaureringsslått er gjennomført. Den årlige slåttten gjøres likt som for lokaliteten Fjellgården nordøst.	Etter restaurering	Gult og rødt område i Figur 4	
--	--------------------	-------------------------------	--

Generelt gjelder for skjøtselsslått (for forklaring se veiledningshefte):

- Slåttten bør skje etter at de fleste artene har blomstret og satt frø (som regel ikke før i siste halvdel av juli). Slåttetidspunktet vil variere fra år til år ut fra variasjoner i været og vekstsesongen. Følg derfor med på blomstring og frøsetting!
- Graset bakketørkes 2-3 dager før det fjernes fra området.
- Områdene kan slås med liten lett traktor med slåmaskin, tohjulsslåmaskin eller ljå, avhengig av bratthet. Kantklipper med senn kan og benyttes på mindre areal der det er vanskelig å komme til med maskiner.
- Ikke bruk tunge maskiner, spesielt i de fuktige partiene, som kan påføre komprimering av jorda og kjøreskader.
- Unngå bruk av kunstgjødsel, gylle eller store mengder bløt husdyrgjødsel (se veileder).

2.9.2 Beiting

BEITETILTAK (KORT BESKRIVELSE, REDSKAPSBRUK M.M.)	PRIORITERING (ÅR)	Kr/AREAL/tid (DEL)OMRÅDE	TIDSROM (MND/UK)
Hvis det ikke er mulig å gjenoppta slått av det gjengroende slåttemarksarealet kan beite være et godt tiltak for å holde det åpent. Dyr på utmarksbeite i skogsområdene rundt slåttemarkslokalitetene vil også være positivt. Det er ikke nødvendig med høstbeite på området som blir slått, da slåttten gjøres forholdsvis seint og det er lite tilvekst etter dette. Hvis det blir satt dyr på beite her er det viktig å følge med på om det blir tråkkskader i slåttemarka, særlig i de fuktigere delene.			

Generelt gjelder for beiting i slåttemark (for forklaring se veiledningshefte):

- Beiting er positivt for slåttemarka, og har vært tradisjon mange steder.
- Høstbeiting hindrer opphopning av daugras (som gir grønnngjødsling) og letter spiringen neste vår.
- Beiting gir tråkkspor som frøplanter kan spire i.
- Hvis arealet vårbeites, blir slåttten seinere (da blomstring/frøsetting kommer seinere igang)
- Unngå tilleggsfôring inne på slåttemarka.
- Sett alltid dyrevelferden og førtilgangen i høysetet.
- Tunge storferaser bør ikke beite slåttemark (pga. tråkkskader).
- Slåttemark med rik vårblomstring (f.eks. med tidligblomstrende orkideer) bør ikke beites.
- Beit gjerne nærliggende skog, hagemark eller naturbeiter i sammenheng med slåttemarka. Det vil gi utveksling av frø og gener mellom ulike arealer.
- Isådde, fulldyrka kulturenger bør ikke beites sammen med slåttemarka. Dette for å hindre spredning av uønska arter inn i slåttemarka.

2.9.3 Andre aktuelle skjøtselstiltak

TILTAK (KORT BESKRIVELSE, REDSKAPSBruk M.M.)	PRIORITERING (ÅR)	Kr/AREAL/ tid (DEL)OMRÅDE	TIDSROM (MND/uke)
Rydde i kantsonene slik at busker og trær ikke gir unødvendig skygge inn i enga, og for å unngå at skogen trekker lengre inn på slåttemarka. Kutt stubber lavt slik at arealet enkelt kan slås seinere. Alle store trær bør ikke hogges ut samtidig, men noen av dem kan få stå i en midlertidig periode og kvistes opp for å slippe mer lys til. I kantene av slåttemarka kan det godt bli slått et stykke utover der tresjikt er nokså glissent, særlig gjelder dette nordøst for lokaliteten Fjellgården nordøst. Alt ryddeavfallet må fjernes fra slåttemarkene for å unngå oppgjødsling når det brytes ned. Det må heller ikke legges opp i utkant av slåttemarkene på en slik måte at det kan gi avrenning inn på enga.			

2.10 Oppfølging av skjøttselsplanen

NESTE REVIDERING/EVALUERES ÅR:
Om 5 år, i 2029
BEHOV FOR YTTERLIGERE REGISTRERING AV SPESIFIKKE NATURTYPER OG/ELLER ARTSGRUPPER:
Ja: ▪ Det er behov for å undersøke lokaliteten på høsten for å se etter beitemarksopp. Det ble gjort et forsøk på dette ved kartlegginga i 2024, men kartleggingstidspunktet traff dårlig på soppsesongen. Det ble likevel funnet noe beitemarksopp, som vitner om at slike faktisk forekommer. ▪ Det bør gjøres en revisjon av naturtypekartlegginga etter eventuell restaurering av delområder. Dette vil gi oppdatert skår på tilstand og kan også gi en mer presis avgrensing av lokalitetene. Hvis det er ønske om å restaurere mer areal kan mer av det gjengrodde arealet meldes inn for kartlegging, men det er usikkert om gjengroinga har kommet så langt at restaurering er mindre aktuelt. Her bør det i tilfelle gjøres vurderinger av om områdene skal kartlegges som slåttemark eller hagemark.
GJENNOMFØRTE ELLER PÅBEGYNT TILTAK SOM ER FINANSIERT DE SISTE 5 ÅRA:
Ingen
PERSON(-ER) SOM HAR ANSVAR FOR Å GJENNOMFØRE TILTAKENE I SKJØTSELSPLANEN:
Nasjonalparkforvaltningen

2.11 Bilder fra lokalitetene

Videre følger enkelte bilder fra de tre kartlagte slåttemarkslokalitetene. Det er bilder fra begge de to kartleggingene som ble gjennomført i 2024: bildene fra 11. august er tatt av Sara Margrete Gilberg Nyjordet (SMGN) og bildene fra 20. juli er tatt av Geir Gaarder (GG).

Fjellgården nordøst:

Figur 5. Fjellgården ble ryddet for omtrent 300 år siden og brukt som slåttemark fram til 1947. Dette ser en spor etter blant annet med flere gamle rydningsrøyser i enga. På bildet ser en såvidt ei røys litt forran bjørketreet. Foto: SMGN, 11. august 2024.

Figur 6. Det er nokså åpent innover mellom bjørketrærne nordøst for lokaliteten. Her kan feltsjiktet med fordel bli slått et stykke inn mellom trærne også. Foto: SMGN, 11. august 2024.

Figur 7. Lokalteteten som har blitt slått årlig siden 2000 har fått et lavvokst feltsjikt og skiller seg tydelig fra områdene som ikke har blitt slått. Bildet er tatt før slått. Foto: SMGN, 11. august 2024.

Figur 8. Det gamle våningshuset på Fjellgården var under restaurering sommeren 2024. Rundt huset ser en slåttemarka. Foto: GG, 20. juli 2024.

Figur 9. Et lite stykke sørvest for huset er et mindre parti av slåttemarka gravd opp. Slike inngrep bør unngås. Foto: SMGN, 11. august 2024.

Fjellgården sør:

Figur 10. Den gjengrodde delen av slåttemarka sørvest for huset har høyvokst fektsjikt med mye mjødurt og tyrihjel, samt noe oppslag av lauvtrær. Foto: GG, 20. juli 2024.

Figur 11. I skråninga ned fra huset, vest for stien, er det også gjengroing med et høyvokst feltsjikt. Her er det i tillegg noe preg av oppgjødsling. Foto: SMGN, 11. august 2024.

Fjellgården nordvest:

Figur 12. Den delen av slåttemarka som er i sein gjenvekst har et høyvokst feltsjikt som starter å ligne feltsjiktet i skogen rundt. Her er det også mer busk og kratt, samt større trær. Turstien gjennom området er svakt synlig midt i bildet. Foto: GG, 20. juli 2024.

Vedlegg

Lokalitetsbeskrivelse i Naturbase

Under er lokalitetsbeskrivelsen for den intakte slåttemarka Fjellgården nordøst gjengitt. Denne og informasjon om de to andre kartlagte lokalitetene publiseres i Naturbase etter en godkjenningssprosedyre hos Miljødirektoratet (Miljødirektoratet 2024b). De to andre lokalitetene heter Fjellgården sør (NINFP2410183443) og Fjellgården nordvest (NINFP2410183441).

Lokalitetsnavn: Fjellgården nordøst (NINFP2410183442)

Naturtype: D2.1 Slåttemark

Størrelse: 5 016 m²

Lokalitetskvalitet: Svært høy kvalitet

Tilstand: God

Tilstandsbeskrivelse: Tilstanden er vurdert til god basert på at lokaliteten er ei intakt slåttemark med nokså ekstensiv bruk. Lokaliteten blir slått med ljà én gang i løpet av sommeren, i slutten av august. Skjøtselen av lokaliteten i nyere tid ble starta opp i 2000 og lokaliteten har blitt slått hvert år etter det. I starten ble det også hogd og fjerna litt trær og kratt i kantsonene. Slåttemarka blir ikke gjødsla og det er ikke registrert noen fremmede arter innenfor lokaliteten.

Naturmangfold: Stort

Naturmangfoldbeskrivelse: Naturmangfold er vurdert til stort basert på at lokaliteten er av moderat størrelse (4-10 daa), kombinert med at den har to NiN-kartleggingsenheter uten preg av gjødsling. Lokaliteten har en variasjon i kildepåvirkning, der arealet i nordøst er kalkrik fukteng (C-10), mens området rundt huset er svakt kalkrik eng uten kildepreg (C-20). Det er registrert 3 habitatspesifikke arter i engen: blåklokke, ballblom og brudespore. Ingen rødlistearter av karplanter, moser, sopp og lav ble registrert og ingen rødlistearter av karplanter, moser, sopp og lav er kjent fra før. Lokaliteten er avslutta mot prosjektgrensa, men det kan ikke utelukkes at det finnes arealer med slåttemark i sein gjenvekst utenfor grensa.

Artsliste

Artslista nedenfor gjelder for alle de tre lokalitetene med slåttemark registrert rundt Fjellgården i 2024, da det naturlig nok ikke er skilt mellom de ulike lokalitetene ved tidligere artskartlegginger. Det er likevel rimelig å anta at de mest gjengrodde områdene har mer av de høyvokste gjengroingsartene, mens de konkurransesvake arter som er avhengige av skjøtsel heller er registrert i områdene som har blitt slått i nyere tid.

Det er registrert arter rundt Fjellgården tre ulike år om en ser bort fra registreringer av fugl. I artslista nedenfor er det markert med et kryss «x» i kolonnene til høyre for hvert år arten er funnet. At en art ikke er registrert et år betyr ikke automatisk at den er fosvunnet fra området, men mer trolig at den er oversett ved registrering.

Registreringer fra 2009 er hentet fra Artskart (Artsdatabanken 2024), registreringene fra 2012 er hentet fra rapporten til Kvalvik & Carlsen (2013) og artsregistreringene fra 2024 er fra de to kartleggingene som ble gjennomført av Miljøfaglig Utredning sommener 2024. Geir Gaarder besøkte området 20. juli med hovedfokus på kartlegging av karplanter, mens Sara Margrete Gilberg Nyjordet og Kamilla Svingen kartla området for naturtyper etter Miljødirektoratets kartleggingsinstruks 11. august. Kartleggingstidspunktet i midten av august var valgt for å prøve å fange opp beitemarksopp. Desverre klaffet det dårlig med tanke på beitemarksopp; det var lite sopp å finne og de eksemplarene som ble funnet var stort sett gamle og slitne, og derfor vanskelig å bestemme til art. Lite beitemarksopp ble tolket som et tegn på en dårlig sesong eller et dårlig tidspunkt i sesongen, heller enn at lokaliteten har lite beitemarksopp. Det anbefales derfor å følge opp med ytterligere kartlegging av beitemarksopp ved revidering av skjøttselsplanen.

Norsk navn	Latinsk	2009	2012	2024
Karplanter				
Bakkefrytle	<i>Luzula multiflora</i>			x
Bakkesoleie	<i>Ranunculus acris</i>	x		
Ballblom	<i>Trollius europaeus</i>			x
Bleikstarr	<i>Carex pallescens</i>		x	x
Blåbær	<i>Vaccinium myrtillus</i>	x		
Blåklukke	<i>Campanula rotundifolia</i>	x	x	x
Bringebær	<i>Rubus idaeus</i>			x
Brudespore	<i>Gymnadenia conopsea</i>		x	
Engfrytle (vanlig)	<i>Luzula multiflora ssp. multiflora</i>		x	
Enghumleblom	<i>Geum rivale</i>	x	x	x
Engkvein	<i>Agrostis capillaris</i>		x	
Engsnelle	<i>Equisetum pratense</i>		x	
Engsoleie	<i>Ranunculus acris subsp. acris</i>		x	x
Firblad	<i>Paris quadrifolia</i>			x
Fjellfiol	<i>Viola biflora</i>		x	x
Føllblom	<i>Scorzonoides autumnalis</i>	x		
Geitrams	<i>Chamaenerion angustifolium</i>	x	x	x
Gullris	<i>Solidago virgaurea</i>	x	x	x
Gulstarr	<i>Carex flava</i>		x	
Harerug	<i>Bistorta vivipara</i>		x	x
Hundekveke	<i>Elymus caninus</i>			x
Hvitbladtistel	<i>Cirsium heterophyllum</i>	x	x	x
Hvitkløver	<i>Trifolium repens</i>	x	x	x
Høymol	<i>Rumex longifolius</i>	x		
Jåblom	<i>Parnassia palustris</i>		x	x
Kornstarr	<i>Carex panicea</i>		x	

Krushøymol	<i>Rumex crispus</i>		X	
Krypsoleie	<i>Ranunculus repens</i>		X	X
Matsyre	<i>Rumex acetosa</i>	X	X	X
Marikåpe sp.	<i>Alchemilla sp.</i>		X	
Mjødurt	<i>Filipendula ulmaria</i>	X	X	X
Myrmjølke	<i>Epilobium palustre</i>		X	
Ormetelg	<i>Dryopteris filix-mas</i>		X	
Rapp sp.	<i>Poaceae sp.</i>		X	
Rød jonsokblom	<i>Silene dioica</i>	X	X	
Rødtvetann	<i>Lamium purpureum</i>			X
Seterstarr	<i>Carex brunnescens</i>		X	
Skogmarihand	<i>Dactylorhiza maculata subsp. fuchsii</i>		X	X
Skogrørkvein	<i>Calamagrostis purpurea</i>		X	
Skogsnelle	<i>Equisetum sylvaticum</i>			X
Skogstorkenebb	<i>Geranium sylvaticum</i>	X	X	X
Skogsveve-gruppa	<i>Hieracium</i>	X		
Skogsvinerot	<i>Stachys sylvatica</i>			X
Slirestarr	<i>Carex vaginata</i>		X	
Slåttestarr	<i>Carex nigra</i>		X	
Smalsyre	<i>Rumex acetosella subsp. tenuifolius</i>			X
Småengkall	<i>Rhinanthus minor</i>	X	X	X
Snelle sp.	<i>Equisetum sp.</i>		X	
Stormarimjelle	<i>Melampyrum pratense</i>	X		
Stortveblad	<i>Neottia ovata</i>		X	X
Strandrør	<i>Phalaris arundinacea</i>		X	X
Strutseving	<i>Matteuccia struthiopteris</i>		X	X
Sumphaukeskjegg	<i>Crepis paludosa</i>		X	X
Sølvbunke	<i>Deschampsia cespitosa subsp. cespitosa</i>		X	X
Tepperot	<i>Potentilla erecta</i>		X	X
Tiriltunge	<i>Lotus corniculatus</i>			X
Trådsiv	<i>Juncus filiformis</i>		X	X
Turt	<i>Cicerbita alpina</i>		X	
Tyrihjelm	<i>Aconitum septentrionale</i>	X		X
Vendelrot	<i>Valeriana sambucifolia</i>	X		X
Øyentrøst sp.	<i>Euphrasia sp.</i>		X	
Sopp				
Bronserødspore	<i>Entoloma formosum</i>			X
Kjeglevokssopp	<i>Hygrocybe conica</i>			X

Tiltakslogg, grunneiers notater

Her er det plass for grunneier/bruker å føre inn sine egne notater som gjelder gjennomføring av tiltakene.

[illegible]

[illegible]

Litteratur

Artsdatabanken. 2024. Artskart. Henta 21.11.2024 fra <https://artskart.artsdatabanken.no/>

Forskrift om Lomsdal-Visten nasjonalpark, Nordland. 2009. Forskrift om Lomsdal-Visten nasjonalpark/Njaarken vaarjelimmiedajve, Brønnøy, Vevelstad, Vefsn og Grane kommuner, Nordland. (FOR-2009-05-29-553). Lovdata. Hentet 11.12.2024 fra <https://lovdata.no/dokument/LF/forskrift/2009-05-29-553>

Forskrift om utvalgte naturtyper etter nml. 2011. Forskrift om utvalgte naturtyper etter naturmangfoldloven. (FOR-2011-05-13-512). Lovdata. Hentet 22.11.2024 fra <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2011-05-13-512>

Hovstad, K. A., Johansen L., Arnesen, A., Svalheim, E. og Velle, L. G. (2018). Slåttemark, Semi-naturlig. Norsk rødliste for naturtyper 2018. Artsdatabanken, Trondheim. Hentet (22.11.2024) fra: <https://artsdatabanken.no/RLN2018/76>

Kvalvik, M. S. & Carlsen, T. H. 2013. Botaniske registreringer på to gamle kulturmarker i Lomsdal Visten nasjonalpark - Fjellgården i Skjørlegda, Vefsn kommune og Strompdalsgården, Brønnøy kommune. Bioforsk Rapport vol. 8 nr. 12 2013, 21 s. ISBN 978-82-17-01052-4

Lomsdal-Visten nasjonalparkstyre. u.å. De som var her før oss. Hentet 22.11.2024 fra <https://lomsdalvisten.no/historie/>

Miljødirektoratet. 2024a. NiN-Web. Henta 21.11.2024 fra <https://geocortex02.miljodirektoratet.no/vertigisstudio/web/?app=371c3d37f6b84d519d2ec988e44764fa>

Miljødirektoratet. 2024b. Naturbase kart. Henta 21.11.2024 fra <https://geocortex02.miljodirektoratet.no/Html5Viewer/?viewer=naturbase>

Miljødirektoratet. 2024c. Kartleggingsinstruks. Kartlegging av terrestriske Naturtyper etter NiN2. Veileder M-2209, versjon 09.04.2024.

NGU. 2024a. Berggrunn - Nasjonal berggrunnsdatabase. Henta 21.11.2024 fra https://geo.ngu.no/kart/berggrunn_mobil/

NGU. 2024b. Løsmasser – Nasjonal løsmassedatabase. Henta 21.11.2024 fra https://geo.ngu.no/kart/losmasse_mobil/